

مسمومیت‌هایی که اتفاقی نیست/مرگ سالانه ۷۰۰ ایرانی با دارو

دبیر ستاد مرکزی و مرکز ملی اطلاع رسانی داروها و سموم سازمان غذا و دارو ضمن تشریح اهداف هفته پیشگیری از مسمومیت‌ها، آمار و ارقام مسمومیت با دارو و مونوکسید کربن را اعلام کرد.

به گزارش ایسکانیوز به نقل از ایسنا، دکتر یسنا بهمنش، درباره ضرورت برگزاری هفته پیشگیری از مسمومیت‌ها، گفت: شیوه جدید زندگی و دسترسی آسان به انواع مواد شیمیایی، داروها، سموم و ... بدون داشتن اطلاعات کافی درباره نحوه نگهداری، مصرف، عوارض، خطرات و هشدارهای مربوط به آنها، شیوع مسمومیت‌های اتفاقی و عمدی را در جامعه به میزان زیادی افزایش داده است.

خطر مسمومیت را دور از خود نبینید

او با بیان اینکه بسیاری از ضایعات ناشی از بروز مسمومیت‌ها به سادگی قابل پیشگیری هستند، افزود: با نگاهی نو به روند آموزش نحوه پیشگیری از مسمومیت‌ها و توجه به این نکته که شاید قربانی بعدی یکی از انواع مسمومیت‌ها من یا خانواده‌ام باشد هیچگاه خطر را از خود دور نخواهیم دید. یک لحظه غفلت به ویژه در کودکان می‌تواند منجر به عوارض دائمی و آزاردهنده ناشی از مسمومیت شود.

کودکان زیر ۵ سال آسیب‌پذیرترین گروه در حوزه مسمومیت‌ها

بهمنش در عین حال تاکید کرد: وقوع مسمومیت‌های حرفه‌ای حاد و مزمن در کارگران شاغل در کارخانه‌های صنایع شیمیایی از یک سو و استفاده از وسایل گازسوز، مواد شیمیایی و شوینده در منازل و فقدان آگاهی کافی در اغلب خانواده‌ها از سوی دیگر، خطرات جدی را متوجه افراد می‌کند. این موضوع به ویژه برای کودکان زیر پنج سال که بر اساس آمار آسیب‌پذیرترین گروه به شمار می‌روند، صدق می‌کند.

دبیر ستاد مرکزی و مرکز ملی اطلاع رسانی داروها و سموم با بیان اینکه از طرفی جوان بودن جمعیت، خطرات سومصرف مواد مخدر و تعداد مسمومیت‌های عمدی از جمله خودکشی را افزایش داده است، ادامه داد: به طوریکه بسیاری از افراد بدون توجه به عواقب اجتماعی و خانوادگی، اقدام به خودکشی می‌کنند. اگرچه برخی از این مسمومیت‌ها توسط گروه پزشکی کنترل شده و به مرگ منتهی نمی‌شوند، اما خسارت‌های جبران‌ناپذیری را به اقتصاد، سلامت و بهداشت جسمی و روانی جامعه و خانواده‌ها وارد می‌کند.

مصرف بالای دارو و اشتباهاتی که در تجویز صورت می‌گیرد

بهمنش همچنین گفت: آمار بالای مصرف داروها در جامعه از یک سو احتمال بروز تداخلات دارویی را بالا خواهد برد و از سوی دیگر اشتباهاتی که ضمن تجویز و مصرف دارو به صورت ناخواسته انجام می‌شود، ممکن است بیمار را به سمت مصرف مقادیر بالاتر از دوز درمانی و متأسفانه عوارض ناشی از مسمومیت با داروها سوق دهد. البته این امر بویژه در مصرف دارو توسط سالمندان حائز اهمیت است.

او ادامه داد: دسترسی آسان به دارو در منازل، عدم نگهداری صحیح آنها و از طرفی افزایش تعداد بیماران افسرده و آگاهی عموم مردم از

قابلیت کشندگی برخی داروها، متاسفانه جامعه را نسبت به مسمومیت‌های ناشی از داروها خصوصا شکل عمدی آن آسیب‌پذیرتر کرده است.

۱۴ درصد مسمومیت‌های دارویی منجر به مرگ می‌شود

دبیر ستاد مرکزی و مرکز ملی اطلاع‌رسانی داروها و سموم سازمان غذا و دارو در پاسخ به اینکه تجویز اشتباه دارو چقدر در مرگ‌ومیر ناشی از مسمومیت تاثیرگذار است، افزود: به طور کلی مسمومیت با دارو خیلی منجر به مرگ نمی‌شود و از هر ۱۰۰ مرگی که به دلیل مسمومیت رخ می‌دهد، ۱۴ موردش مسمومیت دارویی است.

اشتباه در داروهای تزریقی؛ خطری بی‌بازگشت

به‌منش همچنین اظهار کرد: حال اگر داروی خاص و خطرناکی به اشتباه تجویز شود، می‌تواند منجر به مرگ شود، اما از آنجایی که این دارو از چند فیلتر پزشکی، داروخانه، پرستار و... می‌گذرد، این خطرات از بین می‌روند. البته خطای دارویی همواره می‌تواند یکی از عوامل بیماری و مرگ ناشی از مسمومیت باشد، اما این اتفاق کشور ما شیوع زیادی ندارد. البته ممکن است داروی خطرناکی تجویز شود و اشتباه فاحشی در تجویز رخ دهد، بویژه در داروهای تزریقی که بعد از تزریق دیگر راه برگشتی وجود ندارد و ممکن است منجر به فوت شود.

۸۰ درصد مسمومیت‌های دارویی عمدی است

او تاکید کرد که البته این موارد نسبت به مواردی که فرد دارو را به صورت عمدی و با قصد خودکشی استفاده می‌کند، بسیار کم است. در عین حال آمار مسمومیت عمدی دارو در کشور ما بالاست. به طوریکه ۷۵ تا ۸۰ درصد از مسمومیت‌های دارویی، مسمومیت اتفاقی نیست، بلکه مسمومیت عمدی است و فرد با علم به اینکه دارو خطرناک است، مقدار بسیار بیشتری از میزان درمانی آن را مصرف می‌کند. بنابراین بیشترین مسمومیت داروها مسمومیت ناشی از خودکشی است که تعدادی از آنها درمان می‌شوند و کسانی که نمی‌توان آنها را نجات داد همان ۱۴ درصدی هستند که با مسمومیت دارویی از بین می‌روند.

به‌منش با بیان اینکه اغلب موارد مسمومیت پس از آموزش خانواده‌ها و جامعه، قابل پیشگیری هستند، گفت: بنابراین ستاد مرکزی اطلاع‌رسانی داروها و سموم سازمان غذا و دارو، پس از نام‌گذاری هفته نخست آبان ماه به عنوان هفته پیشگیری از مسمومیت‌ها در سال ۱۳۸۵، با مشارکت تمامی معاونت‌های غذا و دارو دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور و دیگر نهادها، هر سال اقدام به برگزاری فعالیت آموزشی- فرهنگی در این هفته می‌کند. بر این اساس امیدواریم با حمایت مسئولان و با همکاری سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با موضوع، به اصلی‌ترین اهداف برگزاری هفته پیشگیری از مسمومیت‌ها که ارتقای سلامت جامعه و کاهش مرگ‌ومیر ناشی از مسمومیت‌ها است، دست یابیم.

او ادامه داد: در این هفته اهداف اطلاع‌رسانی از طریق چاپ بروشورها و پمفلت‌های آموزشی، نصب بیلبردهای آموزشی در خیابان‌ها، توزیع پوسترهای جذاب و آگاهی‌دهنده در مراکز آموزشی-درمانی، دانشگاه‌ها، مراکز آموزش عالی، کارخانه‌ها، موسسات، مدارس، مساجد و عملیات وسیع اطلاع‌رسانی از طریق رسانه‌های عمومی شامل روزنامه‌ها، رادیو و تلویزیون، ارسال پیامک به تلفن‌های همراه، برپایی نمایشگاه و مسابقه نقاشی، درج پیام‌های مربوط به هفته پیشگیری از مسمومیت‌ها در سربرگ‌های اداری، قبوض آب و برق و فیش حقوقی کارمندان و موارد مشابه حاصل می‌شود.

داروهای ضدافسردگی و ضد تشنج بیشترین علت مسمومیت‌ها

به‌منش در پاسخ به اینکه در حال حاضر بیشترین مسمومیت‌ها مربوط به کدام نوع مسمومیت است، گفت: این مساله دو جنبه دارد؛ اول بحث مراجعه به بیمارستان‌ها است، یعنی فردی که مسموم شده و به بیمارستان مراجعه می‌کند که در این زمینه عمده افراد و ۷۵ تا ۸۰ درصد این افراد دچار مسمومیت دارویی شده‌اند. در میان داروها هم عمدتاً داروهایی که روی سیستم مغز و اعصاب تاثیر می‌گذارند، مانند داروهای ضدافسردگی، آرامبخش، ضد جنون و داروهای ضد تشنج و مسکن‌ها بیشترین علت مسمومیت دارویی هستند.

سومصرف مواد مخدر در صدر مسمومیت‌ها

او افزود: اما اگر بخواهیم درباره مرگ‌ومیر ناشی از مسمومیت‌ها صحبت کنیم؛ اولین عاملی که در اثر مسمومیت منجر به مرگ می‌شود، طبق آمار پزشکی قانونی، در درجه اول سومصرف مواد مخدر و محرک است و بعد از آن سایر مسمومیت‌ها از جمله مسمومیت‌های دارویی است.

دبیر ستاد مرکزی و مرکز ملی اطلاع رسانی داروها و سموم درباره آمار برخی مسمومیت‌ها در کشور، گفت: طبق آمار سازمان پزشکی قانونی طی سال‌های اخیر همه ساله نزدیک به ۵۵۰۰ نفر از هموطنان‌مان در اثر بروز انواع مسمومیت جان باخته‌اند.

سالانه ۷۰۰ ایرانی در اثر مسمومیت با دارو می‌میرند

به‌منش با بیان اینکه بر اساس آمار پزشک قانونی بالاترین مراجعه به بیمارستان‌های مرجع مسمومیت در کشور، ناشی از مسمومیت دارویی است، گفت: بر این اساس با توجه به آمار به دست آمده از سازمان پزشکی قانونی کشور درخصوص مرگ‌ومیر ناشی از مسمومیت با داروها، مشاهده می‌شود در سال‌های اخیر سالانه بیش از ۷۰۰ نفر از هموطنان‌مان در اثر مسمومیت با دارو جان سپرده‌اند. البته مرگ ناشی از مسمومیت دارویی در کشور ما شایع نیست و فقط ۱۴ درصد از کل موارد مرگ ناشی از مسمومیت در اثر مصرف بالای داروها اتفاق می‌افتد.

او افزود: در سال‌های ۱۳۸۹ تا پنج ماه نخست ۱۳۹۵ شاهد افزایش موارد مرگ ناشی از مسمومیت بوده‌ایم. به طوریکه از ۹ درصد مرگ ناشی از دارو در سال ۱۳۸۹ به ۱۴٫۴ درصد مرگ در سال ۱۳۹۳ رسیده‌ایم. خوشبختانه در سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ این روند رو به کاهش بوده است و این می‌تواند نشان‌دهنده آگاهی بیشتر مردم از عوارض داروها و انجام اقدامات پیشگیرانه باشد.

به‌منش همچنین اظهار کرد: درمورد آمار مسمومیت‌های مراجعه شده به بیمارستان نیز باید گفت در سال ۱۳۹۰ تقریباً ۷۳۰۰ مورد مسمومیت به بیمارستان لقمان حکیم تهران که مرجع مسمومیت است، مراجعه شده است. درحالی‌که در سال ۱۳۹۴ نزدیک به ۱۷۲۰۰ نفر مسموم به همان بیمارستان مراجعه کرده بودند. یعنی تعداد مسمومیت‌های دارویی این بیمارستان در طی پنج سال، ۲٫۳ برابر شده است. در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵، ۷۵ تا ۸۰ درصد از مسمومیت‌های دارویی تعددی بوده است.

مراقب مسمومیت دارویی در کودکان باشید

او با بیان اینکه به طور کلی بالاترین مسمومیت مراجعه شده به بیمارستان‌ها مسمومیت دارویی بوده که در بین شهرهای مختلف بین ۵۰ تا ۸۰ درصد متغیر بوده است، گفت: مسمومیت‌های دارویی در کودکان اغلب اتفاقی و در اثر کنجکاوی کودک یا اشتباه والدین رخ می‌دهد. با این حال ۴۰ درصد از مسمومیت‌های مراجعه شده به بیمارستان کودکان مفید تهران ناشی از دارو است و نزدیک به ۸۰ درصد از کودکان مسموم ارجاع شده به این بیمارستان در طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ به صورت اتفاقی در اثر مصرف دارو مسموم شده بودند.

مونوکسید کربن، عامل ۱۶ درصد مرگ‌های ناشی از مسمومیت

به‌منش همچنین درباره مسمومیت با مونوکسید کربن گفت: در سال‌های اخیر مسمومیت ناشی از مونوکسید کربن عامل ۱۱ تا ۱۶ درصد از مرگ‌های ناشی از مسمومیت بوده است و با توجه به آغاز فصل سرما، باید به این نکته توجه بیشتری کرد.

وی افزود: مسمومیت ناشی از مونوکسید کربن به دلیل استفاده از وسایل گرمایشی گازسوز مانند بخاری، آبگرمکن و پکیج، در کشور ما بسیار شایع است. بنابراین با رعایت نکات بسیار ساده در شروع فصل سرما می‌توان از بروز این مسمومیت پیشگیری کرد.

افزایش ۱.۸ درصدی مرگ خاموش

به‌منش همچنین اظهار کرد: بنابر اعلام سازمان پزشکی قانونی کشور متأسفانه این نوع مرگ در پنج ماه نخست سال ۱۳۹۵ نسبت به سال گذشته ۱.۸ درصد افزایش داشته است.

او با بیان اینکه اعلام این آمار، نه تنها ضرورت فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی را نشان می‌دهد، بلکه آموزش تخصصی به گروه پزشکی و اجباری شدن آموزش درمان مسمومیت‌ها برای دانشجویان پزشکی را هم ضروری می‌کند، گفت: هدف ما از برگزاری هفته پیشگیری از مسمومیت‌ها در هر سال هم همین است تا با یادآوری نکات بسیار ساده‌ای، بتوانیم موارد مسمومیت را به حداقل برسانیم.